УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ“

УТВЪРЖДАВАМ,

ЗАМ.-РЕКТОР ПО НИД: /п/
(доц. д-р Мария Воденичарова)

ИЗПИТНА ПРОГРАМА

за провеждане на конкурсния изпит по специалност „Наказателно право“ за кандидат-докторанти

I. ИЗПИТНИ ТЕМИ

1. ВИНА

Понятие за вината. Вина и основание за наказателна отговорност. Различни теории за вината. Форми на вината (чл. 11). Отношение на вината към вменяемостта, обществената опасност и противоправността. Вина и наказуемост.

2. УМИСЪЛ

Определение (чл. 11, ал. 2). Интелектуален и волеви моменти. Видове: пряк и евентуален умисъл, други подразделения.

3. НЕПРЕДПАЗЛИВОСТ

Определение (чл. 11, ал. 3). Видове непредпазливост. Разлика между престъпна самонадеяност и евентуален умисъл. Разлика между непредпазливото и „случайното" деяние. Наказуемост на непредпазливите деяния.

4. ИЗКЛЮЧВАЩИ ВИНАТА ОБСТОЯТЕЛСТВА

Грешка (чл. 14): същност, видове, наказателноправно значение. Случайно деяние (чл. 15). Изпълнение на противоправна заповед (чл. 16). Разпоредбата на чл. 16а.

5. ПРИГОТОВЛЕНИЕ

Същност: обективни и субективни елементи (чл. 17, ал. 1), видове подготвителни действия. Отговорност за приготовление (чл. 17, ал. 2).

6. ОПИТ

Същност, обективни и субективни елементи (чл. 18, ал. 1). Разграничаване от довършеното престъпление и от приготовлението. Видове опит. Наказуемост за опита (чл. 18, ал. 2). Особености при определяне на наказанието при опит (чл. 58, т. “а").

7. ДОБРОВОЛЕН ОТКАЗ

Доброволен отказ в стадия на приготовлението (чл. 17, ал. 3). Доброволен отказ в стадия на опита (чл. 18, ал. 3, чл. 19).

8. СЪУЧАСТИЕ В ПРЕСТЪПЛЕНИЕ

Същност. Определение и основание за отговорността на съучастниците. Основни видове и форми на съучастие. Особени форми на задружна престъпна дейност. Разграничаване на съучастието от допустителството и укривателството. Извършителство, подбудителство, помагачество. Наказуемост на съучастниците.

9. ЕДИНСТВО И МНОЖЕСТВО НА ДЕЯНИЕТО И ПРЕСТЪПЛЕНИЕТО

Общи положения. Усложнена престъпна дейност. Продължавано престъпление (чл. 26). Съставно престъпление. Двуактно и многоактно престъпление. Продължено престъпление.

10. СЪВКУПНОСТ ОТ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Едно престъпление и множество престъпления. Отграничаване на съвкупността на престъпления от рецидива. Идеална съвкупност, случаи на „привидна идеална съвкупност". Реална съвкупност, случаи на „привидна реална съвкупност". Определяне на наказанието при съвкупност от престъпления (чл. 23 - 25).

11. ПОНЯТИЕ, ОСНОВАНИЕ И ЦЕЛИ НА НАКАЗАНИЕТО

Същност на наказанието. Историческа обусловеност на формите на наказанието и тяхната служебна роля. Разграничение от другите мерки на държавна принуда и от мерките за обществено въздействие и възпитание по ЗБППМН. Отношение към мерките по чл. 53, ал. 1 и 2. Цели на наказанието (чл. 36). Цели на наказанието при непълнолетните (чл. 60). Генерална и специална превенция.

12. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА НАКАЗАНИЕТО

Значение на правилното и законосъобразно определяне на наказанието в отделните случаи; роля на съда. Принципи за определяне на наказанието по нашето право (чл. 54 - 55). Определяне на наказанието при

опит, съучастие (чл. 58) и в случаите по чл. 373, ал. 2 НПК (чл. 58а). Особени правила за непълнолетните (чл. 63).

13. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЖИВОТА

Обща характеристика на престъпленията против личността. Система на тези престъпления по НК. Умишлено убийство – основен и квалифицирани състави (чл. 115 - 116). Приготовление и подбуждане към убийство (чл. 117). Леконаказуеми състави (чл. 118 - 121). Причиняване на смърт по непредпазливост (чл. 122 - 124). Особено значение на нормата на чл. 123 и на предвидените в нея състави. Криминален аборт (чл. 126). Участие в самоубийството на другиго (чл. 127). Разграничаване на престъпленията против живота от злепоставянето (чл. 136-141).

14. ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТИВ ЗДРАВЕТО

Същност на телесните повреди. Видове телесни повреди (чл. 128 - 134). Състави на умишлени и непредпазливи престъпления от този вид. Особеното значение на нормата на чл. 134. Заразяване на другиго с венерическа болест (чл. 135). Разграничаване на престъпленията против здравето от злепоставянето (чл. 136-141).

15. РАЗВРАТ

Обща характеристика на половите престъпления; основни разграничения. Блудство (чл. 149 - 150). Престъпни съвкупления (чл. 151, 153 – 154) и изнасилване (чл. 152).

16. КРАЖБА И ГРАБЕЖ

Обща характеристика на престъпленията против собствеността. Кражба: основен (чл. 194, ал. 1), квалифицирани (чл. 195 – 196а) и леконаказуеми състави (чл. 194, ал. 3). Поощрителната норма на чл. 197. Грабеж: основни състави (чл. 198). Квалифицирани състави (чл. 199). Отграничаване на грабежа от кражбата и изнудването.

17. ДЛЪЖНОСТНО ПРИСВОЯВАНЕ И ОБСЕБВАНЕ

Обща характеристика на престъпните присвоявания. Длъжностно присвояване: основен състав (чл. 201), квалифицирани и леконаказуеми състави (чл. 202 - 205). Обсебване (чл. 206 - 209). Отношение към кражбата и към длъжностното присвояване.

18. ИЗМАМА, ИЗНУДВАНЕ И ВЕЩНО УКРИВАТЕЛСТВО

Обща характеристика. Измама - основни и квалифицирани състави (чл. 209 - 213). Поощрителната норма на чл. 212. Изнудване - основни и

квалифицирани състави (чл. 213а и чл. 214). Разграничаване от измамата и грабежа. Вещно укривателство (чл. 215).

19. ПОДКУП

Обща характеристика. Пасивен подкуп: състави (чл. 301 - 303). Активен подкуп: състави (чл. 304). Други престъпления (чл. 304б, 305, 305а). Ненаказуем случай (чл. 306). Провокация към подкуп (чл. 307).

20. ДОКУМЕНТНИ ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

Обща характеристика. Понятие за документ, видове документи, отношение към удостоверителните знаци. Видове и система на документните престъпления. Подправка на документ: състави (чл. 308-310). Лъжливо документиране: състави (чл. 311-313), отношение към подправката на документи. Престъпно ползване на документи (чл. 316-318).

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Марков, Р. и кол. Наказателно право на РБ. Обща част. Второ актуализирано издание, С., 2024 г.

2. Ненов, И., Наказателно право на Република България. Обща част, книга първа и втора, нова реакция Ал. Стойнов, 1992 г.

3. Долапчиев, Н. Наказателно право. Обща част, С., 1994 г., 1945 г.

4. Ненов, И. Наказателно право на НРБ. Особена част, том 1, С., 1956 г. и том 2, С., 1959 г.

5. Лютов, К. и кол., Наказателно право на НРБ (особена част), том 1 и 2, С., 1987 г.

6. Гиргинов, А. Коментар на НК – обща част, т. I, С., 1999 г.

7. Гиргинов, А. и З. Трайков, Коментар на НК – обща част т. II, С., 2000 г.

8. Груев, Л. Санкционната система по българското наказателно право, С., 1997 г.

9. Михайлов, Д. Проблеми на наказателното право. Обща част, С., 2007 г.

10. Михайлов, Д. Проблеми на наказателното право. Особена част, С., 2008 г.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Владимиров, Р. Съучастието при усложнена престъпна дейност, С., 1996 г.

2. Диков, А. Относно същността на евентуалния умисъл, С., 1983 г.

3. Лютов, К. Професионалната непредпазливост в наказателното право на НР България, С., 1958 г.

4. Лютов, К. Нови положения относно наказанията в НК на НРБ, С., 1972 г.

5. Лютов, К. Обществената опасност на деянието по наказателното право на НРБ, С., 1960 г.

6. Марков, Р. Поощрителните норми в наказателното право, С., 1997 г.

7. Марков, Р. Престъпна и правомерна дейност на множество лица, С., 2006 г.

8. Марков, Р. Изключващи вината обстоятелства, С., 2016 г.

9. Марков, Р. Приготовлението по Наказателния кодекс, С., 2017 г.

10. Михайлов, Д. Особености на деянието при усложнена престъпна дейност, С., 1967 г.

11. Филчев, Н. Способ на извършване на престъплението, С., 1991 г.

12. Филчев, Н. Въпроси на наказателното право и съдебната практика, С., 2014 г.

13. Хинова, Т. Освобождаване от наказателна отговорност по българското наказателно право, БАН, 1992.

14. Сборник тълкувателни решения и постановления на ВКС и ВС на РБ по наказателни дела 1957 – 2018 г., С., 2018 г., съст. В. Вучков и Е. Стоянов.

II. ФОРМА НА ПРОВЕЖДАНЕ НА ИЗПИТА

Конкурсният изпит на кандидат-докторантите по специалността „Наказателно право“ е писмен и устен.

1. Писменият конкурсен изпит се състои от два модула.

1.1. Първият модул е под формата на **развиване на писмена тема**, която ще бъде изтеглена от горепосочените 20 изпитни теми. Кандидат-докторантите следва да пишат по всички съставни елементи на темата.

При развиването на тема се очаква демонстриране на структурирани базови теоретични знания в областта на наказателното право. Кандидат-докторантите трябва да покажат умение за логично и аргументирано изложение, добро познаване на научната литература и водещите автори, употреба на специализирана терминология, добър стил и езикова култура.

Изисквания към изложението на темата:

• елементите на текста следва да бъдат: увод, теза, аргументация и изводи;

• увод: представяне на логическата връзка между основната тема и подтемите; посочване на водещи изследователи по проблема; познаване на актуални научни изследвания;

• теза: ясно и добре структурирано извеждане; представяне на дефиниции и сравнителен анализ на сродните и различни правни институти; обосноваване на тезата; критичен обзор на работата на водещи изследователи;

• аргументация: акцент върху юридическата и логическата аргументация, подкрепена с подходящи примери;

• изводи: направени въз основа на теоретичните изследвания и съдебната практика.

1.2. Вторият модул на писмения изпит е **решаване на казус**.

Казусът се използва за комплексна проверка на аналитичното мислене на кандидата и на способността му да интерпретира и прилага към конкретна практическа ситуация научни подходи и знания по различни теми от областта на наказателното право.

Изисквания към решението на казуса:

• правилна интерпретация на фактите и подвеждането им под съответните приложими наказателноправни норми;

• алтернативни решения;

• умение за формулиране на изводи, както и на предложения при недостиг на информация;

• умения за избор на подходящи решения на поставените във въпросите проблеми;

Като резултат от разработването на един учебен казус кандидатът трябва да оформи решението си в следната структура:

• въведение – какъв е проблемът, връзка с други проблеми, източници, свързани теми и т.н.

• изложение/решение – анализ на проблема, същинско решение, изводи и друга допълнителна информация; изложението може да е разделено на подточки;

• заключение – представлява обобщение, в което се набелязват главните изводи.

При оценяването на казуса се отчитат начинът на разсъждение на кандидата, анализът на алтернативи за решение на проблема, познаването

на теорията като аргумент в защита на различните позиции, умението за формулиране на изводи.

Продължителността на писмения изпит е **четири часа общо за двата модула**. Кандидат докторантите сами решават как да разпределят времето между двата модула. По време на писмения изпит може да се използва Наказателен кодекс (НК), който съдържа само текстовете на закона. Използваният екземпляр на НК не трябва да съдържа отбелязвания, подчертавания и др. подобни.

Примерен образец на казус

Между Христина и Георги Стоянови, от една страна и Венко Димитров, от друга съществувал спор за собствеността на апартамента, обитаван от Димитров. На 17.05.2015 г. Стоянови искали да влязат в жилището, за което имали ключ, с цел да изнесат вещите на Димитров, след което свободно да ползват имота. Въпреки неколкократните опити да отворят вратата, те не успели, защото патронът бил сменен. Вратата била отворена от Венко Димитров, който виждайки Стоянови се опитал да я затвори. Георги Стоянов обаче хванал дръжката на вратата и я подпрял с тяло, като по този начин попречил на Димитров да я затвори. Христина Стоянова започнала да настоява Димитров да ги пусне в жилището. Тогава Венко Димитров изненадващо нанесъл силен удар с юмрук в лицето на Стоянова, след което още няколко удара в лицето на Георги Стоянов. Стоянов паднал назад върху стълбищната площадка. От устата и носа му започнало да тече кръв. В резултат на ударите на Георги Стоянов били причинени следните травматични увреждания: счупване на носните кости, разкъсно-контузна рана на лицето, счупване на дясната ябълчна кост, причинило трайно затрудняване на дъвченето и говоренето, и травматичен кръвоизлив от носа. Съдебният лекар установил, че на Христина Стоянова са причинени синкави кръвонасядания в областта на лявото око.

Въпроси:

Има ли извършени престъпления и от кои лица? Аргументирайте отговора си.

Налице ли е неизбежна отбрана? Обосновете се.

Писмените работи на кандидат-докторантите се проверяват от членовете на изпитната комисия.

Крайната оценка се формира от средноаритметичната стойност на оценките от двата модула. До устен изпит се допускат кандидат-

докторантите, които са получили крайна оценка не по-ниска от много добър (4, 50).

2. Устният конкурсен изпит по специалността „Наказателно право“ се провежда върху отделни съставни елементи на горепосочените 20 изпитни теми, избрани от членовете на изпитната комисия.

Изпитната комисия поставя отделни оценки на писменото и устното представяне на кандидат-докторантите.

РЪКОВОДИТЕЛ КАТЕДРА
„НАКАЗАТЕЛНОПРАВНИ НАУКИ“: /п/